

novoles

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LESNEGA KOMBINATA „NOVOLES“ STRAŽA PRI NOVEM MESTU

Razgibano delo

„Poslednjikrat sem bil pri vas, v Novolesu, ko je bil še Jože Borštnar sekretar okrožnega komiteja, direktor pa Erno Šali. Vtis, ki sem ga dobil danes po obisku vaše delovne organizacije, čeprav nisem videl vsega, se ne da primerjati z nekdanjim. Delovne organizacije ni moč več prepoznati.“ Tako je o svojih vtisih o Novolesu govoril članom ZK sekretar IK CK ZKS Franc Šetinc.

„Slišal sem o vašem razvoju, o vaših težavah. Vaš kolektiv je moral premagati prenekatero težavo. Vendar to ni bilo zaman. Jasno je, da bo prehod na plačano realizacijo za vašo delovno organizacijo neprimerno lažji kot za marsikatero drugo. Tovariš direktor je govoril o tem, da je tehnologija tista, ki je največ pripomogla dvigu produktivnosti, vendar je to, kar ste naredili, veliko.“ Človeku se zdi izredno lepo, če nekaj takega sliši. In nekaj podobnega, kar je rekel tov. Šetinc, je rekel tudi predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak v pogovoru z istimi ljudmi: „Pravite, da je samo tradicija naredila iz Novolesa to, kar je danes. Jaz pa trdim, da to ne more biti in da to tudi ni res. Start, kakršnega ste imeli v Novolesu, je v Jugoslaviji imelo najmanj 500 podjetij lesne stroke, po tridesetih letih socialistične izgradnje pa nimamo 500, niti 100 Novolesov. Se pravi, da ste morali v ta vaš Novoles razen tradicije vgrajevati še nekaj, česar drugi niso v tolikšni meri. Vgrajevali ste, očitno, sebe.“ Pri obilici dela, katerega opravljamo, očitno nimamo vedno dovolj časa, da se ukvarjamo s hvalo, izrečeno na naš račun, ker so pred nami vedno novi problemi, ki jih je treba sproti reševati. Oba politika, ki sta nas obiskala, nam nista dala čudežnega recepta, kako premagati težave v razvoju. Nasprotno, rekla sta, da smo dovolj izkušeni in močni, da jih bomo znali sami rešiti.

„To vaše delo, ki ga vi v tej dolini opravljate,“ je rekel Franc Šetinc članom ZK, „je revolucionarno poslanstvo. Novoles je pravzaprav center tega kraja in prispeva k preo-

brazbi tega kraja. Mi moramo nenehno politično delovati. Slabo je, če se ne deluje politično. Tovarna mora biti vir politizacije. Zveza komunistov mora biti odprta za vse pobude. Imamo dosti organizacij, ki so zaprte vase in veliko škode nastane zaradi tega.

Pomembno je, da krepite svoje članstvo. Število članov ZK je še vedno premajhno v primerjavi s številom zaposlenih. Ni treba siliti ljudi v ZK, to bi bil karizem. Ne smemo dovoliti, da bi bilo formalno pomembno, ali je nekdo član ZK ali ni. Zato moramo krepiti svoje vrste, zlasti iz članstva ZSM. Brez razgibanega dolgoročnega dela ni dolgoročnih uspehov. Ne moremo govoriti o dobrem delu ZK, če ni dobrega dela sindikatov, mladine, dela z mladino. Samoupravljanje je

Franc Šetinc v pogovoru s člani ZK

najboljša šola za sprejem članov v ZK. Če hočemo delati z množico, moramo delati še bolj demokratično, ker je forumsko delo samo navidezna bližnica. Zato se zavzemajmo, da se rehabilitirajo že preizkušene metode dela v ZK. Čeprav smo na tem področju naredili korak naprej, še vedno nismo naredili dovolj. Ne moremo se sprijazniti s tem, da je nekdo v besedah za red in samoupravljanje, v resnici pa dela drugače. Posebej je treba reči, da se je ponekod, to ne velja za vas, razširila praksa, da se pogosto sklicuje seja političnega aktiva, ki o

vsem odloča, čeprav ti ljudje ne delajo slabo, vendar obstaja nevarnost, da se obide kolektiv in samoupravljanje. To, da imate v Novolesu pogoste sestanke, da sodelujete s sindikatom, je koristno in hvale vredno.“ Nasplošno je bil tov. Šetinc mnenja, da ZK v Novolesu dobro dela, da je prisotna povsod tam, kjer se dogajajo življenjsko pomembne stvari za kolektiv.

Te dni poteka v Novolesu izredno bogato politično življenje, kateremu daje glavni utrip prehod na plačano realizacijo.

IVAN KRASKO

Kako razdeliti denar

Tako je že vsako leto, ko je treba deliti denar. Niti letos ni bilo drugače. Želja je veliko denarja, možnosti pa manj. Ko je delavski svet podjetja sprejel bilanco, je bilo potrebno razdeliti tudi denar iz sklada skupne porabe. Tistih, ki so navedli, da bi radi več denarja, kot so ga po delitvi tudi dobili, je bilo neprimerno več, kot tistih, ki so dobili toliko, kolikor so prosili. Eden od tistih, ki dobiva denar iz sklada skupne porabe, je tudi sindikalna konferenca. Pojdimo po vrsti.

Lansko leto je sindikalna konferenca dobila 415.000 din. Toliko je planirano, porabljeno je pa več 481.000.

Od vseh so imeli največjo prekoračitev športniki. Lanskoletna situacija je terjala od športnikov izjemne finančne izdatke. Že leta hodimo na najrazličnejša športna tekmovanja — od sindikalnega tekmovanja v podjetju do tekmovanja v občini, Lesarijadi in pod. Iz leta v leto so novolesovci izgledali kot razbita vojska, vsak je imel drugačno trenirko. In lansko leto so športniki rekli, da mora priti temu konec. In prav je tako. Kupljena je nova oprema in danes so Novolesove športne ekipe lepo, enostavno, pa vendar ne bogato oblečene. Ker je bila prekoračitev relativno velika, smo se dogovorili, da

v letošnjem letu z denarjem najprej krijemo lanskoletno prekoračitev. To pomeni, da letos športniki e bodo mogli koristiti 75.000 din, ampak nekaj več kot 30.000 din. Zavedamo se, da je to izredno malo, na žalost drugače ni bilo mogoče. Kako je potekala razdelitev, denarja?

Najprej je izvršilni odbor sindikalne konference zadolžil vse predsednike komisij, naj izdelajo program dela za leto 1976 in hkrati predložijo finančne potrebe za realizacijo tega programa. Vsi predsedniki so izredno natančno izdelali program. Če bo samo del tega uresničeno, kar so predsedniki navedli, bo letošnje leto izredno bogato z delom. Po mnenju predsednikov komisij bi za dejavnost bilo potrebno več kot 80 starih milijonov, IO sindikalne konference pa je dobil samo

65 starih milijonov. Komisija se je spet morala sestati in je denar razdelila takole.

Čeprav je bil predlog, da se vsem dejavnostim zmanjša prispevek za enak procent so na koncu od tega odstopili. Nekaterim dejavnostim kratko malo ni možno dati manj denarja. Tisti, ki so imeli prekoračitev, bodo morali letos najprej kriti prekoračitev iz lanskega leta, letos pa prekoračitve niso dovoljene. Iz tabele je razvidno, da je največ oškodovana dejavnost rekreacije, vendar samo do prihodnjega leta. V letu 1977 bo rekreacija prišla na tako imenovano prednostno listo, po kateri bodo tisti, ki so letos dobili najmanj, dobili v prihodnjem letu več. Verjetno obstoja veliko kombinacij, kako bi ta denar porazdelili. Komisija ga je razdelila tako in je enotnega mnenja, da je to najboljši ključ. Uporabljena so vsa demokratična sredstva, ob koncu obstaja le upanje, da bodo prišli časi, ko bo več denarja za delitev.

IVAN KRASKO

„Mala ustava“ – v obravnavi

Po sprejetju v zvezni skupščini je v začetku aprila šel v široko javno razpravo osnutek zakona o združenem delu, zaradi izrednega pomena imenovan tudi „mala ustava“. Pripravljanje osnutka tega zakona je trajalo več kot leto dni, pobude zanj pa so vznikle med drugim tudi v času izdelave nove ustave. Tedaj so namreč sestavljenci ustave sklenili v posebnem zakonu razviti in obdelati gradivo, ki zadeva položaj delavca v združenem delu, sistem združenega dela in sestavine, na katerih temelji sistem politične oblasti.

Predsednik komisije, redakcijske komisije, ki je pripravljala ta zakon, je Roman Albreht. Komisija je imela izredno veliko sestankov. V pripravi tega za naš politični sistem tako pomembnega zakona so sodelovali najvidnejši jugoslovanski strokovnjaki. Ob obširni razpravi, ki jo je tov. Albreht dal v govoru, v katerem je pojasnil osnutek, je poudaril, da so ustavne opredelitve o združenem delu terjale nadaljnje razvijanje in obdelavo ustreznih ekonomskih kategorij, kot so dohodek, minulo delo, svobodna izmenjava dela, nadalje temeljna organizacija združenega dela, zbor delavcev, samoupravni sporazum in drugi. In prav te in še nekatere druge kategorije je bilo treba obdelati, obravnavati in jih predstaviti v zakonu o združenem delu.

RAZREŠITI JE BILO TREBA VELIKO DILEM

Ta zakon ni obdelal vseh vprašanj sistema, ker so se avtorji postavili na stališče, da zakon o združenem delu nima namena samo razviti osnove sistema, medtem ko bi dele sistema prepustili posebnim zakonom, kot je recimo zakon o družbenem načrtovanju, o denarju, kreditih, bankah, zunanji trgovini in pod.

Veliko diskusije je bilo o opredelitvi pojmovanja združenega dela. Na koncu se je izoblikovalo stališče, da bi združeno delo bilo treba opredeliti kot temeljno strukturo narodov in narodnosti ter ga obravnavati v vseh njegovih razsežnostih, pri čemer so bile upoštevane tudi krajevne skupnosti, družbenopolitične skupnosti in pod.

KAJ PRINAŠA NOVI ZAKON?

Novi zakon je razdeljen v pet delov. Jedro zakona so drugi, tretji in četrti del. V teh delih so obdelane tri temeljne sestavine proizvodnega odnosa in iz njega izpeljanega sistema samoupravno združenega dela.

To so družbenogospodarska sestavina, sestavina organizi-

ranosti združenega dela in sestavina samoupravno – sporazumskega odnosa. Osnutek zakona obsega poleg uvodnega dela z izhodiščnimi opredelitvami družbenogospodarskih temeljev in institucij, ki jih nato podrobneje obdeluje, tudi kazenske določbe. V osnutku so zlasti temeljito obdelani temeljna in delovna organizacija. V delu, ki obravnava sporazumevanje in odločanje, so obdelana vsa vprašanja od osebnega izražanja do odločanja preko delegatov.

KAJ JE NAJPOMEMBNEJŠE V ZAKONU?

Po mnenju Romana Albrehta se zakon o združenem delu loteva drugače kot do zdaj. Osnutek prerašča miselnost, ki se je pri nas zakorenila v zvezi s pojmom dohodka. Doslej se je pojmovanje dohodka praviloma povezovalo samo z delitvijo, zakon se loteva tematike dohodka s stališča ustvarjanja vrednosti in odnosov pri njenem ustvarjanju, pri tem pa ne razlikuje med proizvodnim delom združenega dela in družbenim delom v drugih družbenih dejavnostih.

Albreht to razlaga takole: „Sodobnega proizvodnega dela si sploh ni mogoče zamisliti brez družbenega dela na področju izobraževanja, znanosti, organizacije dela, zdravstva in pod. Zato je nujno, da v združenem delu na področju družbenih dejavnosti vidimo sestavni del združenega dela kot potrebno delo, ki na svoj način prispeva svoj delež k možnostim za ustvarjanje vrednosti.“

Vendar pa je dohodek, ki ga ustvarja proizvodni del združenega dela, vir za pridobivanje dohodka delavcev v drugih družbenih dejavnostih.

Vsako delo, ki je potrebno s stališča ustvarjanja nove vrednosti oziroma zadovoljevanja družbeno dogovorjenih potreb, je del celotnega družbenega dela in delavci, ki opravljajo katero koli od potrebnih del v okviru samoupravnih družbenih odnosov v združenem delu, imajo enak družbenogospodarski položaj.

DOHODKOVNI ODNOSI NE TEMELJE LE NA DELITVI IN PORABI

Po mnenju Romana Albrehta z novim zakonom so presežene vse dileme, ki so se porajale v dohodkovnih odnosih. Zakon se neposredno loteva tudi nasprotij med organizacijami združenega dela, ki kot družbenogospodarski subjekti upravljajo družbena sredstva, in nujnostjo združevanja družbenih sredstev, ki jih terjajo potrebe

po razvoju družbene proizvodnje in družbe.

„Mnenja smo,“ pravi Roman Albreht, „da družbena lastnina postane resnično družbena, ko z njo gospodari delavec. To pa pomeni, da je ključni člen družbene lastnine vendarle družbenogospodarski položaj delavca v združenem delu, obenem z medsebojnimi odnosi med delavci na podlagi družbene lastnine.“

In kakšna je vloga sindikatov v razpravi osnutka zakona o združenem delu? Osnutek zakona zavezuje samoupravne organe, da proučujejo predloge sindikatov in da se o njih izrekajo, in če ocenijo, da so sprejemljivi, sprejemajo potrebne ukrepe, če odpovedo normalni načini samoupravnega urejanja. Tedaj se sindikat neposredno vključi v akcijo delavcev, da bi odpravili vzroke, zavoljo katerih so odpovedale vse redne samoupravne poti urejanja zadev.

Kar zadeva prakso, da ponekod prenašajo težišča odločanja z delavskega sveta na zbor delavcev, Roman Albreht meni, da ni prepričljiva niti ne spodbudna, ker se za tem utegne pogosto skrivati tehnokratska manipulacija z delavci.

O osnutku zakona o združenem delu, tej mali ustavi, bo razprava do jeseni v vsaki delovni organizaciji, v vsaki temeljni organizaciji. In tudi je prav tako, ker delavec dobiva z novim zakonom močno orožje v boju z birokracijo.

Novi zakon veliko pozornosti posveča zboru delavcev.

Kaj je prinesel 1. april

S prvim aprilom je začel veljati nov obračunski in plačilni sistem. Zakon o zavarovanju plačil onemogoča organizacijam združenega dela kakršen koli nakup, če za to nimajo zagotovljenih sredstev. Novi sistem uvaja vrsto novosti in je nedvomno velik prispevek k stabilizaciji. V tem članku vas želimo seznaniti z značilnostmi novega sistema plačevanja in s posledicami, kakršne utegne prinesiti tistim, ki ne bodo izpolnjevali pogojev za uresničevanje tega zakona.

ZAKAJ SPREMEMBA

V naši družbi se dalj časa razpravlja o vzrokih stalne nelikvidnosti in o posledicah, ki jih nelikvidnost prinaša našemu gospodarstvu. Najvišji družbenopolitični forumi že dolgo iščejo odgovore na ta vprašanja. Na X. kongresu ZKJ je bilo sklenjeno, da je treba izdelati take sistemske rešitve, ki bodo delovale na nelikvidnost in nepokrito potrošnjo, to pa sta pglavlna vzroka inflacije. Analize in ocene so potrdile, da je pglavlni vzrok nelikvidnosti nepokrita poraba. Ta je delno nepokrita zato, ker nimamo ustvarjenega dohodka, kar pomeni, da trošimo več, kot nam materialne možnosti dopuščajo. Trošimo dejansko tisto, česar še nismo proizvedli, oziroma tisti del dohodka, ki ni pokrit s povpraševanjem na trgu in ni plačan, niti ni zanesljivo, da bo plačan. Nepokrita poraba je torej pglavlni vzrok stalno navzoče nelikvidnosti pri nas.

Pogosto se sliši v izjavah in razpravah, da manj dolgujemo in več terjamo. Gotovo je nekaj resnice v tem, vendar so take trditve enostranske. Omenjeno razliko je treba iskati predvsem v nepokritih obveznostih negospodarstva do gospodarstva in še v nekaterih dejstvih.

Analize, ki so se ukvarjale z vprašanjem nepokrite porabe v našem sistemu, so ugotovile, da je pglavlni vzrok, ni pa edini, da na nepokrito porabo izredno močno vpliva stari obračunski sistem, ki ga uporabljamo od 1969. leta, t.i. obračunski sistem po fakturirani realizaciji.

STARI SISTEM VZROK NEPOKRITE PORABE

Znano je, da smo v zadnjih letih že nekajkrat spreminjali obračunske sisteme, šli smo na plačano pa spet na fakturirano realizacijo. Tako smo sistem menjali nekajkrat, kot nam je ustrezalo v posamezni etapi družbenoekonomskega razvoja. Sistem fakturirane realizacije je imel vrsto slabosti. Dejstvo je, da je bilo dovolj proizvesti bla-

go, ki ga včasih ni bilo treba niti dobaviti kupcu, izdana faktura je bila podlaga fakturirane realizacije. Za blago pogosto ni bilo povpraševanja, se pravi, da je tudi njegovo plačilo bilo negotovo v treh mesecih, včasih v pol leta, včasih tudi v enem letu, včasih pa tudi več. Če k temu dodamo še odpis zalog starejših, od enega leta (zgodilo se je, da so bile zaloge starejše od treh let), je jasno, da so si mnogi zagotovili dohodek, ki dostikrat ni bil pokrit, oziroma za katerega se ni vedelo, kdaj bo denarno pokrit. To je omogočalo v precejšnji meri nepokrito porabo.

Znani so primeri, ko so nekateri poslovali z izgubo ali na meji rentabilnosti, pa so eden drugemu izdajali fakture. To pomeni, da niso izkazovali izgube. Tako so delali vse dotlej, dokler ni prišlo do hujših posledic. To je druga oblika fiktivnega dohodka.

Tretje dejstvo, ki je botrovalo takšni situaciji, so bili neuskklajeni odnosi med dolžniki in upniki. Stari sistem je omogočal delovanje t. i. anticipirane potrošnje, ki temelji na dohodku, vendar takšnem, ki bo šele realiziran. Zato je slika v takšnih TOZD bila na začetku leta izredna, ob koncu pa obupna. Pogosto smo imeli v našem gospodarstvu obnašanje, ki ni imelo nobene zveze z normalnimi upniško-dolžniškimi odnosi. To je pripeljalo do tega, da smo pogostokrat gradili in vlagali v gospodarske in negospodarske dejavnosti več, kot so naše dejanske materialne možnosti. Vladalo je mnenje, da se bo na koncu le kdo našel, ki bo plačal ali pokrtil investicijo. Gradilo se je tako, da so se investicijske gradnje spreminjale, kar je potem povzročilo, da gradnja ni bila končana v predvidenem roku; skratka investicija ni dala rezultatov, kakršne smo na začetku investiranja pričakovali.

Tako pa ni moglo naprej. Doslej smo imeli v Jugoslaviji dokaj visoko stopnjo rasti ne samo na področju investicij, temveč tudi na področju proiz-

vodnje, saj je povprečna stopnja rasti proizvodnje dosegla 7,5%. V zadnjih letih se kaže določena stagnacija in zato je bilo potrebno odpraviti vzroke, da bi še naprej dosegli hitro rast proizvodnje.

PREUSMERITEV GOSPODARSTVA

Dejstvo je, da smo v Jugoslaviji gradili nekatere zmogljivosti, ki proizvajajo izdelke, po katerih ni povpraševanja niti doma niti v tujini. Na drugi strani imamo premajhne zmogljivosti nekaterih proizvodenj, ki bi jih lahko prodali na inozemskem trgu. Se pravi, da bomo morali na tem področju tudi nekaj storiti. Nedvomno je, da če proizvodnja nima trga, če proizvaja za skladišča, jo bo treba odpisati. Taka proizvodnja ne koristi nikomur. V negospodarskih investicijah se bomo morali drugače obnašati. Če gospodarstvo ne bi moglo pokriti naložb na področju negospodarstva, se bomo srečali s hudimi problemi, ki jim bo težko najti rešitev.

NOVI SISTEM JE KOMBINIRAN

Pogosto se sliši, da je novi sistem dejanski sistem po plačani realizaciji, vendar to ni tako. Novi zakon uporablja kombinacijo ugotavljanja in obračunavanja celotnega dohodka. Tako se v celotni dohodek oziroma realizacijo štejejo vsi zneski, ki so plačani v ustreznem obračunskem razdobju. Tiste terjatve, ki niso plačane, vendar pa so z vrednostnimi papirji monetizirane, bodo gotovo v predpisnem ali pogodbeno določenem roku plačane. Dosedanji plačilni sistem je bil postavljen tako, da je moral upnik sam skrbeti, kako priti do svojega denarja. Zdaj je to dolžnost upnika in dolžnika. Zakon natančno opredeljuje postopek

plačila. Roki plačila so točno določeni. Tako je maksimalni plačilni rok pri bančni garanciji 30 dni, pri menici 90 dni, razen kadar gre za prodajo na kredit, za ček pa po zakonu 8 dni. Novost je tudi pri obračunavanju terjatev — račun (fakturo) je namreč treba izdati v petih dneh.

Do zdaj tudi nismo poznali avtomatizma v plačilnem sistemu. Če upnik in dolžnik poslej ne bosta našla načina za poravnava dolga, se bo v poravnava avtomatično vključila banka in služba družbenega knjigovodstva. V tem primeru se namreč avtomatično uvaja sanacija, prisilna poravnava ali obveznost stečaja.

Čeprav bo poslovanje z novimi instrumenti bolj zapleteno in bo terjalo nekaj večjih stroškov, bo vpeljana večja racionalnost vsaj glede velikih stroškov glede sporov pri gospodarski zbornici.

STROGE SANKCIJE ZA KRŠITELJE

Kazenske določbe za tiste, ki ne bodo strogo upoštevali novega zakona, so izredno stroge. Druga značilnost je, da je z novim zakonom vključenih v odgovornost veliko večje število odgovornih oseb kot doslej. Do kazenske odgovornosti lahko pride tako v finančni kot v komercialni službi in celo v tehnični službi. Odkrivanje kaznivih dejanj ne bo težko, ker jih SDK sproti beleži. Zagrožene zaporne kazni so od treh mesecev do treh let. To velja za vsakega delavca, če podpiše pogodbo brez potrebnih finančnih sredstev.

Kot je razvidno, prinaša nov zakon veliko novega. Gospodarstveniki pravijo, da se bodo kmalu pokazali pozitivni rezultati tega za naše gospodarstvo v tem trenutku izredno pomembnega zakona.

Novi sistem plačevanja je velik prispevek k stabilizaciji gospodarstva.

Zaključni račun 1975

Zaključni račun za leto 1975 je bil sestavljen za vsako temeljno organizacijo združenega dela, pri nas za 7 TOZD in posebej za skupne službe, skupaj 8 zaključnih računov. Tako za delovno organizacijo NOVOLES nismo sestavili zaključnega računa, temveč napravili le zbirnik — seštevke zaključnih računov TOZD.

Delavski sveti TOZD so zadnji teden v februarju obravnavali zaključne račune in ga predložili v končno potrditev delovnim skupnostim. Pri delitvi dohodka so temeljne organizacije upoštevale dogovor oziroma samoupravni sporazum, po katerem so del dohodka namenile za združena sredstva. Iz združenih sredstev se namreč vsako leto financirajo dolgoročni programi. Za skupno porabo je šel del dohodka v sklad skupne porabe, in sicer za regres dopustov, sindikat, predvsem pa za stanovanjsko izgradnjo. Od neobveznih sporazumov so tiste TOZD, ki so imele dovolj dohodka, obravnale, vendar samo štiri sporazume (most, srednje šole, narodna obramba, krajevne skupnosti). Pri končni delitvi dohodka so TOZD morale upoštevati tudi obveznosti iz dolgoročnih posojil, ki jih pravzaprav ni tako malo, saj je hiter razvoj zahteval, da se najamejo tudi tuja sredstva.

IZPOLNITEV GOSPODARSKEGA NAČRTA

Leto 1975 je bilo poslovno zelo razgibano in tržno nezanesljivo. Kljub svetovni krizi in spremljajočim težavam znotraj naših meja, ki so dosegle svojo največjo ostrino v prvi polovici leta, smo tako plan proizvodnje kot tudi prodajo realizirali povsem zadovoljivo. Tako smo rebalansiran plan proizvodnje (I. polletje je dejanska proizvodnja, II. polletje rebalansirana proizvodnja po stabilizacijskem planu) realizirali z 98,9 %, plan prodaje pa z 99,3 %.

Prej omenjene tržne težave so se v toku leta odražale v močno povečanih zalogah gotovih izdelkov, ki pa jih je prodaja ob močnem angažiranju uspela do konca leta znižati na normativne višine po stabilizacijskem programu.

Proizvodnja se je morala prilagajati tudi novim pogojem nabave materialov, ki so jih narekovali močni restriktivni ukrepi uvoza.

Z vso resnostjo smo se odzvali tudi pozivu k stabilizaciji gospodarstva, ki so ga sredi leta objavile družbeno-politične organizacije. Obsežnega stabilizacijskega načrta celotni kolektiv ni le sprejel, temveč smo ga z združenimi močmi tudi v celoti realizirali.

Pregled doseganja plana proizvodnje po TOZD in za NOVOLES je prikazan v naslednjih tabelah:

PLAN PROIZVODNJE IN IZPOLNITEV 1975

TOZD	PLAN	IZPOLNITEV	%
TAP	19.502.961	24.226.877	124,2
TDP	72.302.295	70.569.812	97,6
TES	22.775.267	23.103.584	101,4
TPI	44.073.961	44.496.832	100,9
TPP	48.627.148	47.907.230	98,5
TSP	74.937.802	70.783.292	94,4
DVOR	13.934.094	13.045.692	93,6
TVP	72.780.768	72.678.137	99,8
ŽAGA	92.162.241	89.433.174	97,0
SKUPAJ	461.096.537	456.244.630	98,9

NABAVA—PRODAJA

Če pogledamo kompleksno problematiko preteklega leta, ugotovimo, da je bilo največ problemov v prodaji, manj v nabavi — razen v II. polletju, ko je prišlo do omejitve uvoza.

V prodaji smo v I. polletju naleteli na skoraj nepremostljive težave na trgu ZDA in pa v pohištvo na domačem trgu. Amerika se je znašla na dnu recesije in naš TOZD TDP, ki dela za trg, je ostal praktično brez naročil. S hitro akcijo in energičnimi ukrepi smo situacijo izvoza v ZDA obvladali že ob koncu I. polletja 1975 in do konca leta normalizirali proizvodnjo in prodajo za ta trg.

Do hude stagnacije na domačem trgu je privedlo pomanjkanje kreditnih sredstev in pa neizenačeni kreditni pogoji nasproti avtomobilski industriji. Zaradi teh dveh dejstev je bila prizadeta prodaja TOZD TPP. Z avgustom je ZIS sprejel znižanje prometnega davka za pohištvo in omilil pogoje kreditiranja in s tem momentom je tudi prodaja TOZD TPP stekla. Stilno pohištvo smo vse leto prodajali brez večjih motenj — zahvaljujoč ekskluzivni pogodbi z Jugoslovenskim izvozom.

Plasman polfinale je potekal več ali manj nemoteno — problem je bil le v nedoseganju planskih cen in zagotavljanju plačil. V akciji smo leta 1975 orali ledino in temu primerno so tudi slabi rezultati prodaje. S septembrom smo uredili proizvodnjo gradbene konfekcije in se uspešno uveljavili na trgu, ter s tem tudi sanirali stanje TOZD TAP.

Nabava surovin je potekala nemoteno, zastojev zaradi pomanjkanja hlodov ni bilo in tudi cene so bile do jeseni umirjene. Nabava reprovromaterialov se je gibala v planskih okvirih, hujše motnje pa so se pričele jeseni, ko so bile uvedene uvozne restrikcije. Večji del teh težav smo prebrodili s hitro preorientacijo na domače dobavitelje — vendar je potrebno poudariti, da nas je ta preorientacija stala samo v okovju 2.000.000 din (razlika v ceni).

Če pogledamo nazaj, vidimo, da je bilo izpolnjevanje plana prodaje v I. polletju za 15 % izpod plana, medtem ko smo po uvedbi stabilizacijskih ukrepov spravili prodajo v planske okvire in s tem omogočili normalne rezultate poslovanja v II. polletju.

Skozi vse leto smo se borili s slabo likvidnostjo in z zagotavljanjem plačil. Proti koncu leta smo tudi to področje občutno izboljšali s tem, da smo pri vseh največjih kupcih uspeli izterjati vse zapadle dolgove.

PLAN PRODAJE IN IZPOLNJEVANJE

Kljub težji prodaji pohištva, kot je uvodoma omenjeno, na domačem trgu, manjšem izvozu, je plan celotne prodaje dosežen z 99,3 %. Izpolnitev plana po temeljnih organizacijah je naslednja:

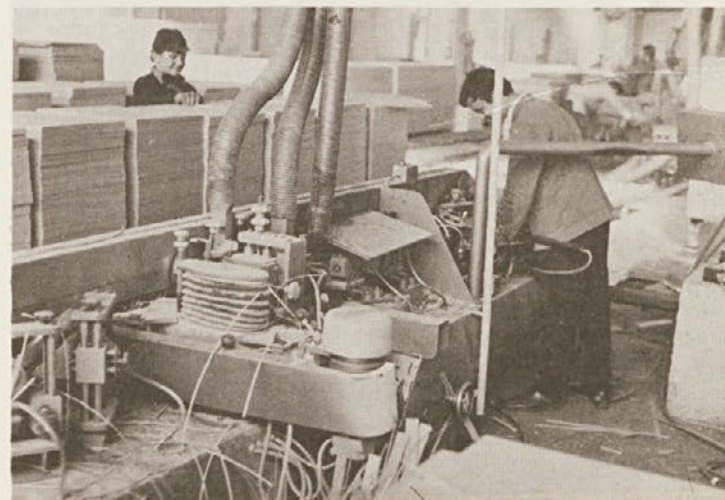
TOZD	PLAN	IZPOLNITEV	(v 000 din)
			%
TAP (TES)	13.672	15.110	110,5
TES		2.401	
TDP	78.230	79.904	102,1
TPI	42.525	43.007	101,1
TPP	37.382	42.052	112,5
TSP	78.755	73.409	93,2
TVP	70.187	68.373	97,4
ŽAGA	29.627	23.786	80,3
SKUPAJ	350.378	348.042	99,3

Najnižja izpolnitev je pri TOZD Žaga in TSP. V sestavi TOZD TSP je obrat Dvor, ki je dosegel v planu prodaje komaj 83,4 %.

NABAVA SUROVIN

Leto 1975 je prineslo delno znižanje cen pri domačih in tujih lesovih. Nabavili smo 57.111 m³ bukove hlodovine in to od 15-tih dobaviteljev iz Slovenije, Hrvaške, Bosne in Srbije.

Nabavili smo še 23.511 m³ jelove hlodovine od 6-tih dobaviteljev. Iz Afrike smo pripeljali 8.245 m³ raznih vrst eksotične hlodovine: okoume, samba, kotto, aniegre, ozigo.

Rast produktivnosti je v Novolesu izredno visok.

Za iverne plošče je bilo značilno, da smo zaradi restrikcij uvoza prenehali uvažati in smo kupovali le pri domačih proizvajalcih. Nabavljeno je bilo 10.000 m³ ivernih plošč, bukovega in hrastovega žaganega lesa 650 m³.

Smrekovega žaganega lesa 1430 m³ – vse uvoz iz SSSR in Avstrije.

Nabavili smo raznih bukovich elementov 4910 m³ od blokov do nog za TSP.

PLAN IN IZPOLNITEV PLANA IZVOZA

TOZD	PLAN	IZPOLNITEV	(v 000 din)
		%	
TDP	78.026	79.484	101,9
TPI	5.104	4.618	90,5
TPP	10.343	13.735	132,8
TSP	1.222	2.165	177,2
DVOR	—	925	—
TVP	32.221	33.460	103,8
ŽAGA	5.514	1.386	25,1
NOVOLES	132.430	135.773	102,5

PLAN IZVOZA IN IZPOLNITEV V USA DOLARJEV

TOZD	PLAN	IZPOLNITEV	%
TDP	4.500.000	4.228.504	94,0
TPI	200.000	38.016	19,0
TPP	800.000	777.165	97,1
TSP	75.000	161.899	215,8
TVP	1.980.000	1.938.908	97,9
ŽAGA	515.000	340.468	66,1
DVOR	—	48.420	—
NOVOLES	8.070.000	7.533.380	93,4

IZVOZ PO DRŽAVAH 1975

DRŽAVA	Znesek v 000 din	Znesek v dolarjih
1. ZDA	86.501	4.638.256
2. Italija	15.132	863.151
3. Libija	22.398	1.344.418
4. Belgija	1.951	112.796
5. Nizozemska	824	45.459
6. Nemčija	1.378	75.363
7. Francija	1.872	97.941
8. Kanada	1.244	69.151
9. Švica	285	15.466
10. Španija	22	972
11. Avstrija	850	49.503
12. Švedska	126	6.465
13. SSSR	2.145	155.391
14. Arabija	709	41.700
15. Ostalo	336	17.348
SKUPAJ	135.773	7.533.380

OSEBNI DOHODKI

Osebnih dohodki so se v letu 1975 gibali po mesecih različno in tako bili v mesecu decembru za NOVOLES kot celota višji za 20 % v primerjavi s povprečjem osebnega dohodka v II. polletju 1974. Višina razpoložljivih sredstev za osebne dohodke je bila odvisna od samoupravnega sporazuma lesne industrije SRS, posamezne temeljne organizacije pa so ta sredstva formirale na podlagi proizvodnje iz cene po enoti proizvoda, iz premije, ki je bila vezana na izpolnitev mesečnega plana proizvodnje in prodaje, dodatka na prisotnost, ki znaša 10 % na obračunsko osnovo osebnega dohodka. Vsi ti no-

PREGLED IZPLAČANIH OSEBNIH DOHODKOV V ZADNJIH TREH MESECIH 1975 LETA

	Št. plač. ur	NOVOLES	TDP	TPI	TDP	TSP
MESEČNO POVEČANJE						
oktober	184	2.995,52	2.721,36	3.251,29	2.874,08	2.855,68
november	184	2.927,44	2.693,76	3.061,76	2.818,88	2.780,24
december	184	3.030,48	2.875,92	3.266,00	3.043,36	2.794,96

	Št. plač. ur	NOVOLES	TDP	TPI	TDP	TSP
NA URO						
oktober		16,28	14,79	17,67	15,62	15,52
november		15,91	14,64	16,64	15,32	15,11
december		16,47	15,63	17,75	16,54	15,19

	Št. plač. ur	NOVOLES	TDP	TPI	TDP	TSP
INDEX NA URO (na povprečje II. polletja 1975)						
oktober		1,18	1,19	1,22	1,19	1,19
november		1,16	1,18	1,15	1,16	1,16
december		1,20	1,25	1,22	1,25	1,17

	Št. plač. ur	TVP	ŽAGA	TES	SKUP. SLUŽBE	TAP
MESEČNO POVEČANJE						
oktober	184	2.800,48	2.866,72	3.497,84	4.138,16	2.890,64
november	184	2.664,32	2.905,36	3.475,76	4.013,04	2.920,08
december	184	2.640,40	2.990,00	3.468,40	4.239,36	3.185,04

	Št. plač. ur	TVP	ŽAGA	TES	SKUP. SLUŽBE	TAP
NA URO						
oktober		15,22	15,58	19,01	22,49	15,71
november		14,48	15,79	18,89	21,81	15,87
december		14,35	16,25	18,85	23,04	17,31

	Št. plač. ur	TVP	ŽAGA	TES	SKUP. SLUŽBE	TAP
INDEX NA URO (na povprečje II. polletja 1975)						
oktober		1,22	1,12	1,18	1,11	1,11
november		1,16	1,14	1,17	1,08	1,13
december		1,15	1,17	1,17	1,14	1,23

tranji inštrumenti imajo namen doseči večje učinke in zagotoviti več sredstev za osebne dohodke. Hkrati pa stimulirajo doseganje čim višjega dohodka v TOZD (premije) ter izboljšanje delovne discipline vsakega posameznika (dodatek na prisotnost).

V letu 1975 je prišla posebno do izraza solidarnost med temeljnimi organizacijami, ker so se TOZD solidarno uvrstile v razpon + - 5 %, glede na povprečje delovne organizacije ter tako izravnale preveliko odstopanje v osebnih dohodkih.

Pregled osebnih dohodkov v primerjavi z lesno industrijo v SR Sloveniji je sledeč

	(za 9 mesecev)		
	1973	1974	1975
Lesna industrija SRS	1.975	2.450	2.898
NOVOLES	1.955	2.285	2.627

V primerjavi gibanja osebnih dohodkov v občini Novo mesto je razmerje bolj izenačeno.

Pregled doseženega osebnega dohodka na zaposlenega po temeljnih organizacijah po mesecih in za leto 1975 je naslednji:

OBRATNA SREDSTVA

Za leto 1975 je značilno, da je bilo potrebno več obratnih sredstev, kot smo to predvidevali na začetku leta, ko je bil sprejet gospodarski načrt. Povečana obratna sredstva v prvem polletju gredo na račun povečanih zalog. V tem času so se povečale zaloge gotovih proizvodov v TOZD TPP, TAP in na ŽAGI. V lesni industriji je bil to splošni pojav, saj je prodaja pohištva stagnirala zaradi neugodnih pogojev potrošniškega kreditiranja. S spremembo kreditnih pogojev je prodaja pohištva v drugem polletju oživela, zaloge smo znižali, vendar pa so dolžniki porasli. To je bil splošni pojav nelikvidnosti, kar je pomenilo, da so obratna sredstva spremenila namembnost — znižale so se zaloge in povečali kupci. Večina kupcev je želela dolg poravnati s kompenzacijo, nekaj poravnave smo uspeli izvršiti z medsebojnimi pobotanjmi, večji del pa je ostal odprt.

Večjim kupcem, ki kupujejo največ pohištva, smo zagotovili tudi kvote potrošniških posojil iz bančnih sredstev, vendar ne v dovoljni višini. Trgovska podjetja čedalje bolj postavljajo kot pogoj pri nakupu pohištva potrošniška posojila in to predvsem večje trgovske hiše. Za nas je najtežje v tem, da pri Ljubljanski banki in Jugobanki ne dobimo potrebnih sredstev, zato zagotavljamo komaj tretjino potreb, kar otežuje normalno prodajo.

Po stabilizacijskem načrtu smo postavili prioritarno vlogo v projektiranem znižanju zalog gotovih proizvodov. To nalogo smo dosegli z večjo prodajo, kot znaša proizvodnja.

KUPCI

Če smo v letu 1974 ugotovili hitrejši porast v dobaviteljih in manjši v kupcih, lahko za to leto ugotovimo, da je porastu kupcev sledil enak porast dobaviteljev. Kljub temu, da so se kupci iz tromesečja v tromesečje večali, a v stabilizacijskem načrtu smo predvidevali doslednejšo izterjavo in njihovo znižanje na 65 milijonov din, smo to stanje kupcev dosegli v mesecu decembru, ko je višina kupcev znašala 65.544 tisoč din.

	(v 000 din)		
	1974	1975	Index
I. tromesečje	48.365	84.380	1,74
II. tromesečje	57.918	84.961	1,47
III. tromesečje	72.290	99.254	1,37
IV. tromesečje	80.286	102.767	1,28
Stanje 31. 12.	63.387	64.880	1,02

DOBAVITELJI

Z besedo likvidnost razumemo, koliko ima delovna organizacija na razpolago obratnih sredstev takoj, ali bolje rečeno za krajši ali daljši rok. Eno od meril likvidnosti je, koliko dni v mesecu je blokiran žiro račun, preko katerega gredo skoraj vsa vplačila in izplačila.

ljunar	februar	marec	april	maj	junij
21	7	11	7	14	11
september	oktober	november	december		
14	14	9	11		

Dobavitelje smo med letom zniževali, vendar se njihova višina ni bistveno spreminjala med posameznimi tromesečji. Zaradi porasta

zalog in kupcev smo dobavitelje poravnali dokaj dobro. To smo uspeli reševati z dodatnim najemanjem kratkoročnih kreditov. Koncem decembra znaša višina dobaviteljev 53.443 tisoč din, tromesečno pa je gibanje sledeče:

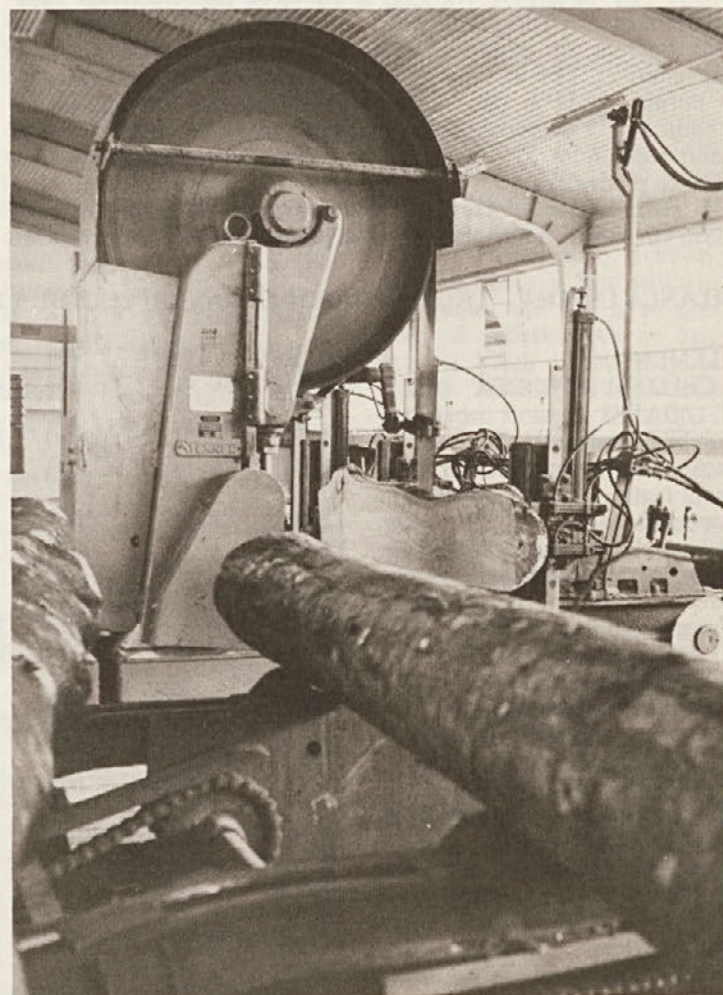
	(v 000 din)		
	1974	1975	Index
I. tromesečje	20.778	70.948	3,41
II. tromesečje	37.104	67.851	1,83
III. tromesečje	49.544	61.971	1,25
IV. tromesečje	48.305	63.029	1,30
Stanje 31. 12.	30.824	41.610	1,34

PREGLED ZALOG MATERIALA, SUROVIN, NEDOKONČANE PROIZVODNJE IN GOTOVE PROIZVODNJE

TOZD	Plani-rano	Doseženo povprečje	na dan 31.12.75	Razlika več	manj
TAP	5.635	7.629	8.229	1.994	
TDP	14.420	15.039	15.646	619	
TES	20.402	21.673	21.281	1.271	
TPI	2.560	2.222	1.960		338
TPP	13.572	11.650	9.989		1.922
TSP	6.786	8.354	9.883	1.568	
TVP	6.885	6.433	7.048		452
ŽAGA	19.502	15.249	12.146		4.253
DSSS	89	80	108	9	
Skupaj	89.851	88.329	86.270	5.452	6.974

PRODUKTIVNOST

Pri izračunu produktivnosti je izločen vpliv naraščanja cen s tem, da smo upoštevali spodaj prikazane deflacijske faktorje. Izračun teh temelji na primerjanju cen skupin enakih proizvodov skozi vsa tri leta.

V zaključnem računu so letos široko razpravljale vse TOZD.

	1973	1974/73	1975/73
Index cen	100	119	126
Deflacijski faktor	1,0000	0.8403	0.7937
Izračun produktivnosti			
CELOTNI DOHODEK	244.450	372.113	462.404
Korigiran celotni dohodek	244.450	312.686	367.010
Število delavcev	1.650	1.767	1.829
Celotni dohodek na del.	148,1	177,9	200,7
Produktivnost	100	119	112,8

Produktivnost je narasla zaradi novih naložb, predvsem v nelesno proizvodnjo in ukrepov, sprejetih v mesecu maju, ki močno stimulirajo večje proizvodne rezultate.

RENTABILNOST

Rentabilnost vložnih sredstev pokaže padec v letih 1974 — pa tudi v letu 1975 glede na leto 1973. Vzrokov za to je več. Tako so se povečale zaloge gotovih proizvodov, poslabšala se je likvidnost, povečalo se je število dolžnikov, imeli pa smo tudi več investicijskih naložb, ki še niso bile polno izkoriščene (proizvodna kapaciteta).

Izračun rentabilnosti po letih je sledeč:

	1973	1974	1975
			(v 000 din)
Akumulacija	25.290	28.137	37.144
Povprečno vložena sredstva	145.343	217.893	271.675
Kazalec rentabilnosti	0,17	0,13	0,14

FINANČNI REZULTAT

Poleg tromesečnih eksternih periodičnih obračunov, ki smo jih bili po zakonu o knjigovodstvu dolžni predlagati za vsako TOZD posebej, smo mesečno še vedno ugotavljali finančni rezultat po metodi direktnega obračuna za vsako temeljno organizacijo. Poslovni odbor je mesečni obračun finančnega rezultata temeljito analiziral s primerjavo med dejanskimi stroški in planiranimi. Posebna pozornost je bila dana obračunu proizvodnje po variabilnih stroških in razlikam med dejanskimi stroški surovin in materiala ter planiranimi. Največje odstopanje pri teh stroških se je pojavilo za TOZD TDP in ŽAGA. Na Žagi je bil vzrok prekoračitvam slaba kvaliteta hlodov (predvsem exot) in iz tega naprej slaba kvaliteta žaganega lesa, kar je vplivalo na nadaljnjo predelavo in izkoriščanje v decimirnici. TDP se skoraj v celoti oskrbuje s surovino iz žage in je normalno, da je slaba kvaliteta decimiranega lesa vplivala na izkoriščanje v proizvodnji. Večkrat pa je bil vzrok prekoračitvam slabo posušen les, ki je zahteval večjo dejansko porabo, kot je bila plansko predvidena.

V stabilizacijskem načrtu je bila ena od glavnih nalog, da se fiksni stroški pri temeljnih organizacijah in skupnih službah zadrži-

jo v mejah planiranih. Za določene vrste fiksnih stroškov so bili sprejeti novi normativi v okviru stabilizacije in opozorjeni vsi nosilci teh stroškov, da morajo povzročanju le-teh dati več pozornosti in preventivno ukrepati. Kljub temu so se pojavile večje prekoračitve pri lastnih proizvodnih storitvah in stroških skupnih služb, kar pa ne moremo pripisati dejstvu, da na tem področju ni bilo nič storjenega, ampak je vzrok tudi v slabem planiranju, ki se ni prilagodilo spremembam, nastalim med letom.

Celotni dohodek je glede na planiranega (zbir vseh TOZD) dosežen s 101,13 %. Združuje prodajo proizvodov in storitev v realizaciji, izredne dohodke ter dohodke iz popravka finančnega rezultata. Izredni dohodki zajemajo predvsem tiste dohodke, ki izhajajo iz preteklih let, to pa so: prejete zamudne obresti, tečajne razlike, odobrene od Narodne banke za izvoz kolonialnega pohištva iz TOZD TDP v ZDA v l. 1973 in razlika med letom vkalkuliranih in dejansko vplačanih prispevkov. Dohodki iz popravka finančnega rezultata vsebujejo vplačila za odpisane terjatve iz leta 1974.

Doseženi dohodek je v primerjavi s planiranim realiziran le za 89 % in predstavlja ostanek dohodka po pokritju vseh stroškov — t.j. porabljenih sredstev. Nižji od planiranega je zaradi višjih stroškov materiala in surovin, odpisa terjatev (popravek iz finančnega rezultata) ter proizvodnih in neproizvodnih storitev. Izredni izdatki predstavljajo zaračunane zamudne obresti po dobaviteljnih, sodne stroške za izterjavo dolgov, primanjkljaja pri surovinah, materialih, stroške, ki se nanašajo na pretekla leta poslovanja, razlike v nekaterih prispekih zaradi večjih obveznosti, kot je bilo vkalkulirano, odpis posojila za železnico ter drugi izdatki.

Iz tega dohodka se pokrivajo najprej vse pogodbene in zakonske obveznosti. Glede na preteklo leto so se nekatere pogodbene obveznosti zelo povečale. Tako na primer obveznosti za kredite na osnovna in obratna sredstva za 64 %, zavarovalne premije za 26,9 %, stanovanjski prispevek za 24,8 %. Druge obveznosti so se sicer povečale, vendar v absolutnem znesku ne predstavljajo večjega deleža v sami razdelitvi dohodka. Povečanje mase osebnih dohodkov znaša 22,4 %, kar je rezultat povečanih osebnih dohodkov z ukrepi, sprejetimi v aprilu 1975, ter delno povečanja števila zaposlenih delavcev.

V letošnjem poslovnem letu nastopa primer solidarnostnega pokrivanja izgube pri TOZD TES s tovarno akrila v Trebnjem.

Po tej obvezni delitvi ostane nerazporejeni del dohodka, iz katerega izločimo najprej del za sklad skupne porabe in del za pokrivanje neobveznih samoupravnih sporazumov, vse to po kriterijih delitve, ki so jih delavci sprejeli na zborih z glasovanjem. Pri tej delitvi je treba upoštevati tudi obveznosti do zapadlih anuitet v letu 1976, vendar le-te lahko pokrivamo tudi iz amortizacije.

Preostali del dohodka se razporedi v poslovni sklad in je na voljo TOZD za razširjeno reprodukcijo. TOZD se prostovoljno odloči za združevanje dela teh sredstev v skupne naložbe v okviru petletnega razvojnega programa.

BILANCA USPEHA — CELOTNI DOHODEK Z DELITVIJO 31. 12. 1975 PO TEMELJNIH ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

ELEMENTI	NOVOLES	TDP	TPI	TPP						
I. CELOTNI DOHODEK	481.861	80.557	46.123	43.358						
II. IZDATKI					TSP	TVP	ŽAGA	TES	TAP	DSSS
Porabljen material	271.735	46.193	30.250	25.628	88.184	71.729	89.387	25.058	18.008	19.457
Proizvodnja in rep. storitve	46.941	8.085	2.934	3.717	42.242	37.255	66.793	10.872	11.847	655
ostali mater. stroški										
Amortizacija	15.402	2.189	1.119	858	8.758	7.192	5.547	2.108	1.155	7.445
Nab. vred. prod. materiala	8.173	—	138	21	1.922	2.984	2.568	1.962	1.800	
Popravek bil. rezultata	5.114	118	1.712	191	6.205	17	1.586	—	206	
Izredni izdatki	1.284	191	151	73	561	1.419	262	82	769	
Vsega porabljenega sredstva	348.649	56.776	36.304	30.488	258	78	283	237	13	
III. DOSEŽEN DOHODEK	133.212	23.781	9.820	12.871	59.946	48.945	77.039	15.261	15.790	8.100
RAZDELITEV DOHODKA					28.238	22.784	12.348	9.771	2.243	11.357
Pogodbene obveznosti	12.799	2.410	554	1.020	1.300	1.440	2.432	1.953	1.692	—
Zakonske obveznosti	11.014	1.594	1.210	947	2.241	1.841	1.146	866	252	917
Osebnih dohodki	85.622	14.212	3.866	7.949	16.253	16.016	7.599	7.184	2.102	10.440
OSTANEK DOHODKA I.	23.777	5.565	4.190	2.955	8.444	3.487	1.171	— 232	— 1.803	—
Del dohodka za kritje izgub TOZD	—	— 440	— 332	— 232	— 665	— 274	— 92	—	—	—
Rezervni sklad	— 2.197	— 476	— 196	— 257	— 565	— 456	— 247	—	—	—
Posojilo za nerazvite	— 2.365	— 526	— 388	— 268	— 428	— 310	— 445	—	—	—
Posojilo za skupne rezerve	— 1.080	— 230	— 184	— 122	— 359	— 134	— 51	—	—	—
OSTANEK DOHODKA II.	18.135	3.893	3.090	2.076	6.427	2.313	336			
Poslovni sklad	11.446	2.233	2.700	1.218	4.657	638				
Sklad skupne porabe	4.503	1.131	211	574	1.162	1.142	283			
Za neobvezne sporazume	1.704	421	151	226	490	416				
Za obvezne rezerve	482	108	28	58	118	117	53			

Ob tednu boja proti raku

Tednu boja proti raku je v Jugoslaviji posvečen vsako leto prvi teden v marcu. Organizatorji akcij so republiška društva oziroma organizacije za boj proti raku. Društvo SRS za boj proti raku povezuje kancerološko službo z javnostjo in z družbenimi dejavniki in prevzema določene naloge iz programa zdravstvenega varstva na področju boja proti raku. Društvo zbira sredstva za svoje delovanje na več možnih načinov (npr. novoletna voščila, namesto vencev, redne in podporne članarine ipd.). Pri tem društvo strogo spoštuje namen darovalcev, bodisi za sklad za gradnjo in opremo Onkološkega inštituta, bodisi za posamezne konkretne naloge na področja boja proti raku. Ena od nalog društva je tudi izobraževanje prebivalstva, zlasti je pomembno doseči sodelovanje pri preprečevanju, zgodnjem odkrivanju in pravočasnem začetku zdravljenja raka. Zato danes objavljamo članek direktorice Onkološkega inštituta prof. dr. Božene Ravnihar o namenu tedna za boj proti raku.

Mednarodna zveza za boj proti raku — ki združuje strokovna in laična društva ter tudi ustanove, katerih dejavnost je posvečena problemom te bolezni — je že pred leti dala pobudo, da naj bi v vseh deželah po svetu en teden v letu proglasila za „Teden boja proti raku“, nosilci in organizatorji akcij pa naj bi bila predvsem društva za boj proti raku. V Jugoslaviji smo vsako leto prvi teden v marcu izbrali za Teden boja proti raku, program in obeležje tega Tedna pa mu dajejo društva za boj proti raku. Namen Tedna je predvsem spomniti javnost na probleme in potrebe boja proti rakavim boleznim in jo pridobiti za pomoč zdravstveni službi pri reševanju teh problemov. Potrebe namreč tudi pri nas daleč presegajo dosegi te zmogljivosti zdravstvene službe same. Rak je — kot bolezen današnjega časa — splošen družbeni problem, zadeva posameznike, družine in vse družbene dejavnike, ne le zdravstvo.

Boj proti raku pomeni izkoristiti vsa sodobna dognanja medicinske znanosti na področju preprečevanja, odkrivanja, ugotavljanja in zdravljenja raka ter tudi na področju rehabilitacije in druge oskrbe rakavih bolnikov. Namen teh prizadevanj je znižati število zbolelih, zvišati število ozdravelih, da bi bolnike, bodisi ozdravljene ali le začasno zazdravljene čim bolj uspešno rehabilitirali telesno, duševno in socialno, ter ne nazadnje, zagotoviti bolnikom z napredovalo boleznijo ustrezno medicinsko oskrbo in vso potrebno drugo nego.

Da bi bil boj proti raku uspešen na vseh naštetih področjih, sta sodelovanje in pomoč ljudstva zdravstveni službi nujno potrebna. To bomo dosegli le z ustrezno zdravstveno vzgojo prebivalstva, ko bodo ljudje razumeli značaj raka, ko bodo vedeli, v koliko in na kakšen

način se ga je moč obvarovati, ko bodo vedeli, da je bolezen po večini moč ozdraviti, če je zgodaj odkrita in zdravljena, ter da je moč preprečiti ali olajšati mnoge njene nevarne posledice. Teden boja proti raku ima predvsem zdravstveno vzgojni značaj, ni pa namenjen samo občanom, marveč vsem družbenim organom in organizacijam, ki jih zadeva vprašanje raka.

Če začnemo pri možnostih, ki jih imamo za preprečevanje zbolevanja za rakom, gre predvsem za odstranjevanje že znanih, raka povzročajočih ali pospešujočih dejavnikov iz našega življenjskega in delovnega okolja, oziroma za varstvo človeka pred njimi.

Po ocenah mnogih znanstvenikov bi bilo moč preprečiti pretežno število rakov, če bi uspeli odstraniti ali preprečiti škodljivi vpliv kancerogenih dejavnikov, ki so prisotni v onesnaženem ozračju, prehrabnih artiklih, pri proizvodnih postopkih v industrijskih obratih in še drugod, ali pa se jim izpostavlja človek sam s svojimi razvadami, kot je npr. kajenje cigaret. Očitno sodi ta vidik boja proti raku med prizadevanja proti onesnaževanju človekovega okolja; zadeva pa zakonodajo, higiensko-tehnične ukrepe in ustrezen nadzor v obratih ter še druge poklicane družbene dejavnike.

Več kot polovico rakov bi se dalo danes že odkriti v zgodnjem stanju razvoja — tedaj, ko jih je še možno dokončno ozdraviti. Da pride danes le ena tretjina takih bolnikov na zdravljenje, je razlogov več. Predvsem gre za splošno brezbržnost ljudi do svojega zdravja, zlasti do ne posebno hudih in neznačilnih bolezenskih tegob, s katerimi se prav začetni rak najpogosteje oglašča, po drugi strani pa tudi pretiran strah pred to boleznijo zadržuje bolnike, da bi šli pravočasno k

zdravniku. Zato je bil zelo umesten poziv dr. Pierra Denoixa, predsednika Mednarodne unije za boj proti raku, na zadnjem mednarodnem kancerološkem kongresu v Firencah, ki je veljal predvsem novinarjem, naj opustijo obeleževanje „raka“ z grozljivimi pridevki (npr. „kuga“ današnjega časa ipd.), ki vzbujajo strah in predstavijo o neizogibni tragični usodnosti te bolezni. Prav je poudaril, da bi z opustitvijo teh pridevkov dali boju proti raku neprecenljiv prispevek, saj bi mnogim bolnikom pomagali, da bi pravočasno prišli na zdravljenje.

Vzroki za nezadovoljivo stanje glede zgodnjega odkrivanja raka so seveda tudi v sami zdravstveni službi: pomanjkanje zdravnikov in drugega zdravstvenega osebja, nezadovoljiva izobrazba teh kadrov, pomanjkljiva opremljenost ordinacij, odsotnost smotrne organizacije te dejavnosti, da ne omenim še pomanjkljivost detekcijskih metod samih po sebi, kar zahteva še mnogo raziskovalnega dela.

Za odpravo teh pomanjkljivosti je predvsem potrebno veliko sredstev, veliko več kot jih zdravstveni službi odmerjajo dogovorjeni prispevki.

Vsak rakav bolnik naj bi bil čimprej deležen najboljšega možnega ugotavljanja in zdravljenja, ker gre pri tem vedno za življenje. Današnja medicina ima v tem pogledu velike možnosti, zahteva pa visoko specializirane in izkušene strokovnjake, pa tudi zelo drago opremo in draga zdravila. Vse to narekuje koncentracijo teh zmogljivosti v visoko specializiranih centrih, katerih obstoj je osnovni predpogoj, da se akcije za zgodnejše odkrivanje raka ne bodo izjalovile. S tem je utemeljeno, da smo si v naši strategiji boja proti raku v SR Sloveniji postavili kot prvo nalogo rešitev skrajno nezadovoljivih prostorskih razmer in nezadovoljive materialne opremljenosti — zlasti Onkološkega inštituta v Ljubljani.

Pri tem moramo upoštevati še zlasti njegovo vlogo kot jedra klinične onkološke službe v okviru Kliničnega centra, kot baze za onkološko izobraževanje zdravstvenih kadrov raznih profilov in baze znanstvenih raziskovanj na področju raka in kot organizacije združenega dela, ki ji je prvenstvena skrb uspešen boj proti raku v naši

republiki! Pomen Onkološkega inštituta je naša javnost — žal bolj kot pa odgovorni družbeni organi — očitno pravilno dojela. Odtod tudi njena stalna materialna in moralna pomoč vsem našim prizadevanjem za rešitev inštitutovih težavnih razmer, da bi lahko ustrezneje razvijal svojo dejavnost.

Tako je tudi našemu Društvu SR Slovenije za boj proti raku, že od njegove ustanovitve v letu 1971, ena glavnih skrbi: pomagati inštitutu do takega stanja, da bo mogel zadovoljivo opravljati svoje poslanstvo in naloge, ki jih potrebuje terjajo.

Zelo malo smo pri nas naredili tudi za ustrežnejšo rehabilitacijo rakavih bolnikov — fizično, psihično in socialno. Mnogi bolniki, ki so bili sicer uspešno zdravljeni, so potem oslabiljeni ali delno prizadeti prepuščeni sami sebi. V nemajhni meri gre pri tem tudi za vprašanje odnosa človeške okolice do takega bolnika — odnosa svojcev, delovnih kolektivov in drugih; namesto, da bi mu vsestransko pomagali, da bi se vključil v normalno življenje in delo, ga neredko osamijo s slabo prikritim ožigosanjem obsojenca na smrt. Se celo hudo pa je mnogim bolnikom, ki so zaradi hujše invalidnosti ali napredovale bolezni navezani na tujo pomoč in stalno medicinsko nego. Potrebna nega takih bolnikov na domu povečini ni zagotovljena, družini so v breme, domovi za onemogle jih neradi sprejemajo, bolnišnice jih odklanjajo. S to stisko se srečujemo vsak dan in tu smo spet pri začetku. Ali ne daje prav ta bedni konec življenja mnogih rakavih bolnikov vtis grozljivosti bolezni, ki vzbuja v ljudeh upravičen strah pred njo? Zato nimajo prizadevanja za zboljšanje teh razmer nič manjše teže kot prizadevanja za zgodnejše odkrivanje raka: tudi vsa ta prizadevanja pomenijo boj proti raku!

Ne moremo biti brezbržni do tega, kako nezdravljeni bolniki živijo s svojim rakom in kako za njim umirajo.

Na koncu naj le še omenim, da sta važni področji dejavnosti boja proti raku tudi nenehno izobraževanje zdravstvenih kadrov in pa raziskovanje na vseh področjih, ki smo jih omenili. Le od slednjega lahko pričakujemo novih, učinkovitejših orožij za boj proti tej bolezni in zmago nad njo.

Božena RAVNIHAR

Obratovanje mazutnega kotla

V letu 1974 je bila na osnovi predhodnih analiz in za tisti čas nedvoumni pokazatelj odobrena investicijska nalozba „rekonstrukcija toplarne“. Pod tem je bilo mišljeno:

1. Nabava mazutnega kotla 10 atn, proizvodnje pare 10 t/h.
2. Nabava pripadajočih naprav in opreme kot na primer priprave vode, mazutnega gospodarstva znotraj kotlovnice itd.

Zaradi skromnih investicijskih sredstev v tistem letu smo investicijsko nalozbo rekonstrukcijo toplarne znižali od predvidenih 3.238.800 din na 1.500.000 in sicer za nabavo in montažo najnujnejše energetske opreme.

Investicijsko nalozbo rekonstrukcija toplarne smo opravičevali s tem, da bomo s to nalozbo pridobili:

1. Nujno potrebno količino tehnološke pare, ki jo potrebujejo naprave v naših proizvodnih obratih za svoj nemoten proizvodni proces.
2. Povečano proizvodnjo električne energije v lastni toplarni.

Investicijsko nalozbo rekonstrukcija toplarne smo realizirali marca 1975. S poizkusnim obratovanjem mazutnega kotla smo pričeli marca 1975. Pravilno in tudi pošteno je, da danes po več kot polletnem obratovanju novega kotla na osnovi vseh razpoložljivih podatkov analiziramo upravičenost te investicijske nalozbe.

Namen v tem sestavku kratko podane analize dosedanjega obratovanja mazutnega kotla ni v tem, da avtomatsko ponovno dokazujemo upravičenost te investicijske nalozbe, marveč v tem, da presodimo realnost naših tedanjih predpostavk o porabi pare, električne energije in lesnih odpadkov.

Pred izdelavo pregledne tabele o številu obratovalnih ur

mazutnega kotla po posameznih mesecih moramo pripomniti, da smo planirali obratovanje tega kotla zaradi drage mazutne kurjave samo v sledečih primerih:

1. Neobratovanje obeh obstoječih kotlov zaradi pomanjkanja lesne kurjave.
2. Nujnih remontov oziroma okvar na enem od obstoječih kotlov.
3. V momentih maksimalne porabe pare in električne energije.

Obratovanje mazutnega kotla, proizvodnja pare in poraba mazuta je prikazano v naslednji tabeli /

Mazutni kotel je torej do konca novembra obratoval 510 obratovalnih ur in proizvedel 4.135 t pare. Porabljeno je bilo 186.130 kg mazuta, kar predstavlja strošek nakupa mazuta (kurilno olje) 346.201 din. V kolikor v gornjo vrednost vključimo še ocenitev za obratovanja kotla v mesecu decembru dobimo sledeče podatke:

Število obratovalnih ur: 600
Proizvodnja pare v t: 4.855
Poraba mazuta v kg: 219.000
Izdatek za nabavljeni mazut: 397.340 din

Ako sedaj na osnovi prikazane proizvodnje mazutnega kotla v gornji tabeli opravimo analizo, lahko ugotovimo sledeče:

1. Število obratovalnih ur kotla je največje v prvi koloni tabele — torej takrat, ko ni bilo

dovolj lesne kurjave za nemoteno obratovanje ostalih dveh kotlov.

2. Da na število obratovalnih ur v ostalih kolonah tabele praktično veliko nismo mogli vplivati.
3. Da je za nemoten potek proizvodnje v proizvodnih obratih obratovanje mazutnega kotla 600 obratovalnih ur bilo nujno.
4. Da bi glede na dejanske obratovalne ure prišlo do težkih zastojev v proizvodnji, če ne bi pravočasno nabavili mazutnega kotla.
5. Da smo lahko bistveno vplivali na število obratovalnih ur v prvi koloni.

Torej morajo za naše izhodišče pri analizi biti podatki iz prve kolone in sicer:

Št. obratovalnih ur: 358
Poraba mazuta: 130.670 kg
Izdatek za mazut: 243.046 din

Ugotavljamo, da smo zaradi pomanjkanja lesne kurjave v toplarni morali vključiti v obratovanje mazutni kotel in za to izdati za mazut 243.046 din. Ugotavljamo pa, da je istočasno bilo lesnih odpadkov po posameznih TOZD dovolj in da so tudi „razmetani“ po celotnem Novolesu.

Sledi, da je lesnih odpadkov dovolj, toda žal ne v toplarni, kjer so nujno potrebni, marveč so v proizvodnih obratih. Kje so torej vzroki, da v toplarno ne pride dovolj lesnih odpadkov? O tem smo že mnogokrat govorili. Ne bo odveč, če še enkrat. Torej vzroki premajhne količine zdrobljene lesne kurjave v toplarni so sledeči:

1. Premajhne zmogljivosti obstoječih drobilcev, njihova dotrajanost in pogoste okvare.
2. Prevelike količine lesnih odpadkov po dimenzijah, ki jih obstoječi drobilci ne morejo zdrobiti.
3. Nepravilen, neindustrijski odnos do teh naprav in nedisциплиnirano posluževanje drobilcev.

Problematika zmogljivosti obstoječih drobilcev, njihova dotrajanost ter zaradi vsega tega pomanjkanje lesne kurjave v toplarni so nam narekovali, da smo v planu tekočih investicij za leto 1975 predvideli tudi nabavo drobilca, ki bo zdrobil 64 pm lesnih odpadkov na uro. Z instaliranjem tega drobilca bo povečana količina razpoložljive kurjave v toplarni in sveda v zvezi s tem tudi zmanjšana poraba mazuta. Že sedaj moramo opozoriti, da samo instaliranje tega drobilca ne bo reševalo navedene problematike, če ga ne bomo organizirano in disciplinirano posluževali z lesnimi odpadki.

Priznati moramo, da je mazutni kotel glede na količino proizvedene pare opravičil svoj obstoj, vendar pa smo dostikrat pozabili, da je bil mazutni kotel instaliran kot „intervencijski kotel“, ki se vklaplja v obratovanje le tedaj, ko res ni več druge rešitve. Priznati moramo, da je instalirani mazutni kotel z ene strani reševal proizvodne obrate takrat, ko so ostajali brez pare, istočasno pa moramo, žal, ugotoviti, da je bil večkrat potuha tistim, ki niso dosledno izvajali naloge v zvezi z drobljenjem odpadkov, ker so pač paro vseeno dobili. Cena za to potuho je visoka in se nikakor ne izplača. Instaliranje mazutnega kotla v lesni industriji in tudi pri nas bo ekonomsko opravičljivo samo v primeru, da je to intervencijski kotel, ki vstopi v obratovanje samo v najkriticnejših momentih in še to po posebnem dovoljenju.

Toplarna kot energetski objekt ni sama sebi namen in niti ni bila izgrajena iz prestižnih namenov. Zrastla je iz potreb Novolesa in zato mora potrebe Novolesa tudi zadovoljevati s tem da proizvaja potrebno energijo v obliki pare in v obliki električne energije.

Od našega odnosa do lesne kurjave, delovne discipline in industrijske vzgojenosti pa je odvisno, kako drago bomo proizvajali to energijo.

NIKO GALEŠA, el. ing.

TABELA

Mesec	Obratovanje v času pomanj, les. kurjave	Obratovanje v času okvar in remontov	Obratovanje v času kolektiv. dopusta	Skupaj št. ur	Proiz. pare v t/h
Mesec	Prosti dnevi št. ur	Delov. dnevi št. ur	Delov. dnevi št. ur	št. ur	
JANUAR					
FEBRUAR					
MAREC	2	29	—	31	250
APRIL	—	1	72	73	626
MAJ	3	1	45	49	446
JUNIJ	—	2	—	2	12
JULIJ	40	2	—	72	114
AVGUST	53	21	—	53	127
SEPTEMBER	17	32	—	49	267
OKTOBER	46	2	—	48	217
NOVEMBER	17	—	—	17	153
DECEMBER	72	18	—	90	720
Skupaj	250	108	117	125	600
					4855

Prodaja primarnih izdelkov

Prodaja primarnih proizvodov v letu 1975, lahko rečemo, je bila uspešna, če upoštevamo, da je v prvi polovici leta močno nazadovala prodaja končnih izdelkov (pohištvo) na domačem in v drugi polovici leta prodaja polfinalnih izdelkov na zunanjem trgu.

Politika prodaje vezanih plošč je tudi v letu 1975 slonela na izkušnjah minulih let. Realizirali smo v izvoz cca 50 % proizvodnje plošč. Zaradi svetovne gospodarske krize in močne konkurence proizvajalcev vezanih plošč iz Dalnjega vzhoda smo uspeli prodati plošče le v Libijo in Italijo. V drugi polovici leta je na libijskem trgu močno upadlo povpraševanje po vseh izdelkih, kajti kupci so postali nerazpoloženi zaradi tamkajšnjih gospodarskih sprememb. Namreč v Libiji dobiva nacionalizacija vedno večjo razsežnost. Njihova politika teži, da preide vsa privatna trgovina v državne roke. Planske cene bukovih vezanih plošč smo preseгли v vrednosti za cca 110 milijonov S din, za 6 milijonov 2S din pa izpad cene pri okumejevih vezanih ploščah.

Močnejših reklamacij v izvozu ni bilo, razen pri firmi Righi v vrednosti cca 7 milijonov lir. Verjetno nas je ta reklamacija privedla do odločitve, da bomo izvažali le tako blago, ki ga bo kupec naročil. Pripomniti je, da so stalno prisotni prigovori na klasiranje blaga s strani italijanskih kupcev.

Poleg IMV se je na domačem trgu pojavil nov razred kupcev, ki uporabljajo vodoodporne plošče. Ti kupci so proizvajalci avtomobilskih karoserij. V tem letu smo prodali 2400 m³ vodoodpornih vezanih plošč, kar pomeni, da smo izdelali in prodali cca 20 % več vrednih plošč.

V tem letu smo prodali zelo malo plošč trgovini na drobno, kajti trgovina je bila prisiljena zmanjševati zaloge. Nekatere trgovine (npr. Javor, Ljubljana, Slovenijales, Vižmarje) so dobile nalog, da kupujejo prioriteto od proizvajalcev v okviru svoje OZD. Na splošno je ugotoviti, da se potrošniki preusmerjajo na uporabo cenejših ali pa bolj praktičnih materialov. Imamo primer: pred leti ni bilo težko prodati nižje kvalitete plošč 12 in 14 mm, kajti vsi proizvajalci pohištva so jih kupovali in uporabljali za proizvodnjo predalov. Odkar prodajamo plastificirane obode predalov, ni več potencialnih potrošnikov za to blago.

V tovarni VP izdelajo takih plošč cca 12 % od celotne koli-

čine. Pri poznejšem sortiranju tega blaga za izvoz zapada večja količina domačega blaga, ki le povečuje zalogo v skladišču. Nujno se bo treba odločiti za kvalitetnejšo izdelavo, kajti če bi prenehali s proizvodnjo teh plošč, bi se zmanjšala že tako otežkočena prodaja plošč v izvozu.

Planskih cen žaganega lesa iglavcev na žagi Straža nismo dosegli, predvsem zaradi slabe hlodovine in neustrezne tehnologije. Na račun popolnejše tehnologije, na sicer izstrošenih strojih, je žaga Soteska dosegla za cca 100,00 din/m³ višjo povprečno prodajno ceno kot žaga Straža. Potrebno je, da se

izpolni tehnologija razžaganja iglavcev na žagi Straža, da bo lahko le-ta izdelovala blago, ki je bolj ovrednoteno in iskano na trgu. Izvozili smo cca 3000 m³ žaganega lesa iglavcev. V glavnem je bil to samostojni izvoz v Libijo.

V tem letu nam je prvič uspelo prodati na italijansko tržišče bukov decimiran les – krajši (do 35 cm). Prodajo obodov predalov nenehno povečujemo. Do konca leta 1975 smo pokrivali 75 % vseh jugoslovanskih potreb. Kljub količinsko povečanemu planu v drugi polovici leta nam je uspelo pravočasno dobiti naročila in tako zadovoljiti proizvodnjo. Ob koncu leta smo poslali s tremi manjšimi kontejnerji poizkusno količino predalov v Avstralijo. Predvidevamo, da bomo v letu 1976 z obodi pre-

dalov za potrebe Avstralije imeli zasedeno dvomesečno proizvodnjo. Cene na domačem trgu smo zadržali na enakem nivoju, kot so bile v letu 1974. S tem smo precej prispevali k družbenemu stabilizacijskemu ukrepu. Na splošno so bili kupci zadovoljni z dobavami, le na kvaliteto izdelkov je bilo nekaj prigovorov in resnih reklamacij, ki so nas opominjale, da moramo imeti stalno in učinkovito medfazno kontrolo.

Na splošno smo prodajne pogoje obdržali enake, kot so bili v letu 1974, le roke plačil smo prilagodili zakonskim predpisom. Upamo, da smo bili tudi pri terjatvah dovolj učinkoviti, če upoštevamo stopnjo splošne nelikvidnosti.

Služba za prodajo primarnih izdelkov

Fricov pokal 76

Najstarejše tekmovanje v Sloveniji – prvič tekmovala tudi ženske – rekordna udeležba.

Tradicija se nadaljuje. Na tekmovanju gozdarjev in lesarjev, ki ga prizadevni organizatorji organizirajo že 21 let zapored in so s tem dosegli, da je Fricov pokal postal najstarejše tovrstno tekmovanje v Sloveniji, je letos spet bila potrjena tradicija. Gozdarji so zopet odnesli pokal. V lepem in sončnem vremenu se je v Črmošnjicah zbralo več kot 70 tekmovalcev, ki so tekmovali v treh starostnih kategorijah: do 30 let, med 30 in 40 in nad 40 let. Tekmovanje je potekalo po trdi in zaledeneli progi, bilo je v času, ko je šele kratak čas zapadel sneg in je od tekmovalcev zahtevalo predvsem veliko poguma.

Trije najhitrejši: Peter Henčič, Janez Novinc in Slavko Medle

Najprej so štartali najstarejši tekmovalci. Teh je bilo kar 10. Na skrajšani progi je zmagal Alojz Serini, GG Novo mesto, 2. Jože Rade, 3. Jože Kure, 4. Slavko Kregar, Novoles, 5. Janez Šebenik, 6. Franc Knez, 7. Adi Štor, 8. Stane Šuln, Novoles, 9. Janez Tavčar, Novoles in 10. Zmago Novak, Novoles.

V kategoriji do 40 let je zmagal Slavko Medle v času 23,2 sek., 2. Peter Henčič 23,8, 3. Igor Slak 26,2, 4. Iskra Dušan, GG, 28,0, 5. Andrej Grabrijan 29,0, 6. Stane Žunič, 7. Boštjan Japelj, 8. Zvone Peterlin, 9. Vidmar Slavko, 10. Vili Pavlič, 11. Ivan Jereb itd.

V kategoriji do 30 let je pričljivo zmagal Janez Novinec, drugi je bil Primož Bobnar, sledijo: Zdene Dular, Brane Zupančič, Stane Pirc, Marko Švent, Andrej Kastelic, Jarc

Mirko, Brane Vidmar itd.

Letos so prvič tekmovala ženske. Bile so samo tri, prepričani pa smo, da bomo že prihodnje leto videli veliko več tekmovalk. Vrstni red: 1. Marija Erbežnik, 2. Jasna Serini, 3. Ivica Jakše.

Na koncu tekmovanja so udeleženci dobili priložnostna darila.

Najbolje uvrščeni so tekmovali še na 17. zimski Lesarijadi. O zimski Lesarijadi je že leta znano, da je to najbolj kvalitetno sindikalno tekmovanje v Sloveniji. Že leta, bolje rečeno od samega začetka sodelujejo v tem tekmovanju najboljši jugoslovanski tekmovalci. Letos so bile na program naslednje discipline: veleslalom moški, veleslalom ženske, tek za moške na 10 km in tek za ženske 5 km. Novolesovci so štartali samo v moški konkurenci. V ekipi Novolesa so nastopili Janez Novinc, Slavko Medle in Boštjan Japelj. Omembe vredno je, da so v moški konkurenci nastopili tudi takšni „asi“, kot so Peter Lakota, GG Bled, Andrej Klinar, Tine Mulej, Janko Štefe in drugi.

Med moškimi je zmagal Andrej Klinar, GG Bled, v kategoriji od 35 do 50 let Peter Lakota, v kategoriji nad 50 let Tine Mulej. Prvouvrščeni Novolesovec Janez Novinc je bil 14. z zaostankom 4 sek. 4 desetinke.

TERENSKI DODATEK

Terenski dodatek je povračilo za povečane materialne stroške, ki jih ima delavec pri delu na terenu.

Terenski dodatek znaša največ do 70 dinarjev na dan.

Terenski dodatek gre delavcem v primerih, ko sta organizirana hrana ali prenočišče na terenu, sicer ima delavec pravico do dnevnice po 14. točki sindikalne liste.

Terenski dodatek in dnevnic se med seboj izključujeta. Terenski dodatki so pod enakimi pogoji enaki za vse delavce.

Terenski dodatki grejo pod enakimi pogoji tudi učencem poklicnih šol in učencem na praksi.

Pogoje za pridobitev pravice do terenskega dodatka in njegovo višino določijo udeleženci v svojih samoupravnih splošnih aktih v skladu z določili samoupravnega sporazuma dejavnosti.

DNEVNICE ZA SLUŽBENA POTOVANJA V TUJINO

Dnevnice za službena potovanja v tujino se določijo v višini, ki velja za republiške upravne organe.

Udeleženci samoupravnih sporazumov dejavnosti, ki so pri svojem poslovanju vezani tudi na maloobmejni promet, določijo v svojem samoupravnem sporazumu ali družbenem dogovoru za območje višino dnevnice za potovanje v maloobmejnem prometu, ki traja manj kot 8 ur.

KILOMETRINA

Nadomestilo za uporabo osebne avtomobila v službene namene – kilometrina – znaša za vsak prevoženi kilometer največ do 1,50 dinarjev.

Kilometrine ni mogoče izplačevati v pavšalnem znesku.

NADOMESTILO ZA LOČENO ŽIVLJENJE

Nadomestilo za ločeno življenje znaša mesečno največ do 1.250 dinarjev.

Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Ivan KRASKO. Izdaja Lesni kombinat „NOVOLES“ v Straži pri Novem mestu. Naklada 2000 izvodov. Stavak, filmi in montaža ČZP DOLENJSKI LIST. Tisk: KNJIGOTISK Novo mesto.

Delavec ni upravičen do povračila za ločeno življenje, če odkloni primerno družinsko stanovanje v kraju zaposlitve, ali če se je vselil v družinsko stanovanje, družine pa ni preselil.

Pogoje za pridobitev pravice do nadomestila za ločeno življenje in višino nadomestila določijo udeleženci v svojem samoupravnem splošnem aktu.

POVRAČILO STROŠKOV ZA PRIHOD NA DELO IN ODHOD Z DELA

Temeljna in druga organizacija združenega dela oziroma delovna skupnost lahko povrne stroške za prihod na delo in odhod z dela v višini stroškov prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi na določeni relaciji, s tem da delavec sam prispeva najmanj 40 dinarjev. Ti stroški se povrnejo za prevoz od stalnega bivališča do kraja delovnega mesta. Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunavajo stroški prevoza na delo in z dela v višini največ do 0,50 dinarjev za prevoženi kilometer.

Povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela gre tudi učencem poklicnih šol in učencem z učno pogodbo ter študentom in učencem na praksi.

Pogoje za pridobitev pravice do povračila stroškov za prevoz na delo in z dela in višino tega povračila, določijo udeleženci v svojih samoupravnih splošnih aktih v skladu z določili samoupravnega sporazuma dejavnosti.

REGRES ZA PREHRANO MED DELOM

Organizacije sindikata si morajo prizadevati, da si delavci v temeljni in drugi organizaciji združenega dela oziroma v delovnih skupnostih zagotovijo med delom organizirano toplo prehrano. Za takšno se šteje prehrana, organizirana v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela oziroma delovnih skupnostih ali ki je po dnevnih obrokih zagotovljena pogodbeno z ustreznim obratom.

Temeljne in druge organizacije združenega dela oziroma delovne skupnosti regresirajo prehrano med delom, upoštevajo pri tem pogoje in težavnost dela, največ v višini do 250 dinarjev mesečno na delavca.

Izjemoma se lahko delavcem, ki jim zaradi narave dela ni možno organizirati prehrane po prvem odstavku te točke, regresira prehrana v obliki vrednostnih bonov za živila v enaki

višini kot drugim delavcem. Soglasje za regresiranje prehrane v obliki vrednostnih bonov daje za določeno čas občinski svet Zveze sindikatov Slovenije po predhodnem pismenem mnenju ustreznega republiškega odbora sindikata, upoštevaje pri tem dogovorjene kriterije.

V obliki vrednostnih bonov se lahko regresira prehrana tudi delavcem, ki z zdravniškim pričevalom dokažejo, da imajo predpisano dietno prehrano in če take prehrane ni mogoče zagotoviti med delom.

Do regresa za prehrano so upravičeni tudi učenci poklicnih šol in učenci z učno pogodbo ter študenti in učenci na praksi ter drugi, ki delajo deljen ali skrajšan delovni čas v temeljni in drugi organizaciji združenega dela oziroma delovni skupnosti.

Regresa za prehrano v nobenem primeru ni mogoče dajati v gotovini.

Do regresa za prehrano niso upravičeni delavci in druge osebe, navedene v tej točki, za tiste dneve, ko niso na delu v temeljni ali drugi organizaciji združenega dela oziroma v delovni skupnosti, to je v času dopustov, bolniškega staleža, službenega potovanja in prostih dni.

NAGRADE ŠTUDENTOM IN UČENCEM NA PRAKSI

(1) Nagrade študentom in učencem za obvezno prakso ne smejo biti nižje od 720 dinarjev mesečno in ne višje od 60 % povprečnega neto osebnega dohodka v SR Sloveniji v preteklem letu. Konkretno višino nagrade določijo udeleženci v svojih samoupravnih splošnih aktih.

(2) Te nagrade ne izključujejo štipendij.

(3) Osebnih prejemki, ki jih temeljne in druge organizacije združenega dela oziroma delovne skupnosti izplačajo študentom in učencem, ki niso na obvezni praksi, za njihovo delo v času šolskih počitnic, se štejejo za sredstva osebne porabe, dogovorjena s samoupravnim sporazumom dejavnosti.

NAMENSKA SREDSTVA ZA STANOVANJSKO GRADNJO

(1) Namenski znesek za stanovanjsko gradnjo znaša toliko, kot je sklenjeno v samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za stanovanjsko gradnjo, vendar ne manj kot 6 % od bruto osebnih dohodkov; v tem je zajetih tudi 0,3 % za gradnjo dijaških in študentskih domov.

(1) Osnovne organizacije sindikata se morajo zavzemati za ustrezno strokovno organiziranost kadrovske in izobraževalnih služb v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela oziroma v delovnih skupnostih, za uresničevanje družbenega dogovora o štipendiranju ter ustvarjati pogoje za splošno, strokovno in družbeno izobraževanje in usposabljanje delavcev na podlagi določil občinskih dogovorov o kadrovske politiki in v skladu s samoupravnimi sporazumi o ustanovitvi in delovanju klubov samoupravljavcev.

(2) Osnovne organizacije sindikata so dolžne skrbeti, da udeleženci družbenih dogovorov o razporejanju dohodka v občinah določijo v svojih samoupravnih splošnih aktih merila, s katerimi bodo zagotovili tudi sredstva za financiranje dogovorjenih programov izobraževanja delavcev.

(3) Namenski znesek za izobraževanje znaša najmanj 1,5 % bruto osebnih dohodkov.

(4) Ta sredstva se uporabljajo le za strokovno in družbeno izobraževanje in usposabljanje delavcev; 0,5 % teh sredstev pa se združuje v sklad za štipendiranje na ravni občine.

REGRES ZA LETNI DOPUST

(1) Sredstva za izplačevanje regresa za izrabo letnega dopusta se oblikujejo v višini najmanj 1.000 in največ 1.200 dinarjev na delavca; ta znesek se pomnoži s številom zaposlenih delavcev, v katerega se vštejejo tudi učenci poklicnih šol in učenci z učno pogodbo.

(2) Tako oblikovana sredstva se povečajo za obvezne dajatve.

(3) Regres za izrabo letnega dopusta je za posameznega delavca lahko višji ali nižji od zneskov, po katerih se oblikujejo sredstva za ta regres. Osnove in merila za določanje višine regresa posameznim delavcem določijo temeljne in druge organizacije združenega dela oziroma delovne skupnosti s svojim samoupravnim splošnim aktom, pri čemer upoštevajo tudi socialne in zdravstvene razmere delavcev.

(4) Do regresa za letni dopust je upravičen vsak delavec, ki ima pravico do izrabe dopusta in ga prejme pri tisti temeljni ali drugi organizaciji združenega dela oziroma delovni skupnosti, pri kateri izrabi dopust.

(5) Regres za izrabo letnega dopusta gre tudi učencem poklicnih šol in učencem z učno pogodbo.

(6) V regres za letni dopust je všteto tudi regresiranje oskrbnega dne v počitniškem domu.